

Notits om lovforslag om skærpet straf for overtrædelser der har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark

25. marts 2020

Baggrund

Vi hører dagligt om, hvordan kriminelle personer udnytter den aktuelle situation med spredning af smitte med COVID-19 til at begå strafbare handlinger. Det er helt afgørende – særligt i en tid som denne – at opretholde den generelle tillid i samfundet, herunder i forhold til myndighederne. Der er derfor behov for hurtigt at sætte ind med markante straffskærpselser i forhold til overtrædelser, der har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark.

Rigspolitiet følger kriminalitetsbilledet nøje med henblik på hurtigt at kunne afdekke en eventuel udvikling i kriminalitetsbilledet og agere i forhold hertil. Rigspolitiet har oplyst, at der på nuværende tidspunkt er tegn på, at epidemien har betydning for udviklingen i visse former for berigelseskriminalitet såsom tricktyverier over for ældre borgere, tyverier med formål af tilegne sig værnemidler samt bedragerier mv., herunder snyd begået via internettet.

Der er siden den 1. marts 2020 registreret otte anmeldelser om tricktyveri vedrørende COVID-19. Som et eksempel kan fremhæves en sag, hvor en dansk-talende gerningsmand henvendte sig på en ældre kvindes bopæl. Han udgav sig for at være fra sundhedsvæsenet og oplyste, at han ville sikre sig, at der ikke var risiko for coronasmitte i kvindens hjem. Herefter førte gerningsmanden kvinden væk fra stuen, hvorefter han gennemsøgte stuen angiveligt efter værdier.

Der er siden den 1. marts 2020 registreret 16 anmeldelser om forsøg eller fuldbyrdet tyveri, indbrud eller lignende vedrørende værnemidler. Som et eksempel kan fremhæves en sag, hvor gerningsmænd havde skaffet sig adgang til en afdeling på Skejby Sygehus, men blev opdaget af nogle vagter. Den ene gerningsmand løb herefter væk fra gerningsstedet. Han havde nogle stjalne genstande på sig, da han råbte til vagten, at han ville stikke ham ned, hvis han kom nærmere. Der blev stjålet 27 beholdere med i alt 5,4 liter håndsprit samt to bærbare PC'er.

Der har siden 1. marts 2020 været 45 anmeldelser om bedrageri vedrørende COVID-19. Som et eksempel kan fremhæves en sag, hvor en virksomhed blev vildledt til at betale 125.000 kr. via bankoverførsel i den tro, at man betalte for køb af mundbind. I en anden sag blev en forurettet ringet op af en gerningsmand, der oplyste, at han var fra politiet. Gerningsmanden oplyste, at opkaldet vedrørte covid-19, og bad forurettede om at oplyse sit nem-id.

Rigspolitiet oplever desuden en stigende tendens i oprettelsen af domænenavne indeholdende ord som ”coronavirus”, ”coronasmitte”, ”COVID-19” samt lignende synonymer. Rigspolitiet vurderer, at mange nye websites enten er opsat med henblik på indtjening via reklamemidler eller med kriminelle hensigter.

Lovforslagets indhold

1. Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i straffeloven, hvorefter straffen for de nedenfor opregnede overtrædelser kan fordobles, hvis lovovertrædelser har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark:

- Falsk erklæring (§ 161)
- Urigtig erklæring (§ 163)
- Dokumentfalsk (§ 171)
- Tyveri (§ 276)
- Indbrudstyveri (§ 276 a)
- Underslæb (§ 278)
- Forsætlig og groft uagtsomt bedrageri (§ 279 og § 300 a)
- Afpresning (§ 281)
- Åger (§ 282)
- Røveri (§ 288)
- Forsætligt og groft uagtsomt hæleri (§ 290 og § 303)
- Brugstyveri (§ 293)
- Svig og særligt groft svig med offentlige midler (§ 289 og § 289 a)

Det forudsættes, at strafniveauet for de pågældende overtrædelser som udgangspunkt fordobles sammenlignet med strafniveauet for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien. Hvis et forhold allerede i dag straffes med en længere fængselsstraf, kan det dog undtagelsesvist forekomme, at en forhøjelse af strafniveauet med det dobbelte ikke vurderes at stå i rimeligt forhold til den begåede kriminalitet sammenholdt med tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark. Dette vil eksempelvis kunne gælde for visse tilfælde af røveri.

Samtidig forudsættes det, at der for visse overtrædelser omfattet af bestemmelsen kan blive tale om mere end en fordobling. Det forudsættes således, at lovovertrædelser der i dag straffes med bøde, fremover som udgangspunkt skal straffes med ubetinget fængsel, hvis der er tale om gentagelsestilfælde, eller hvis lovovertrædelser er begået under særlige omstændigheder. (f.eks. tyveri af værnemidler fra hospitaler o.l.). Det vil f.eks. omfatte tyveriforhold efter straffelovens §§ 276 og 276 a, hvor straffen er bøde, hvis der er tale om forbrydelser af mindre strafværdighed. Endvidere forudsættes det, at straffen for svig med offentlige midler i forbindelse med regeringens hjælpepakker forhøjes yderligere, således at straffen som udgangspunkt bliver 4 gange så høj.

Herudover foreslås det, at det i almindelighed skal indgå som en strafskærpelse omstændighed, hvis andre overtrædelser end de opregnede, har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark.

Henset til lovens formål foreslås det endelig, at der indsættes en såkaldt ”solnedgangsklausul”, således at loven automatisk ophæves den 1. marts 2021, medmindre Folketinget forinden beslutter at forlænge lovens gyldighedsperiode. Dette svarer til solnedgangsklausulen i den vedtagne hastelov på epidemiområdet.

2. Nedenfor er skitseret en række eksempler på, hvad den foreslåede skærpelse vil betyde for strafudmålingen i sager om lovovertrædelser, der har baggrund i eller sammenhæng med COVID-19 epidemien i Danmark. Det bemærkes, at der er tale

om forenkledede eksempler, som ikke er udtømmende. Fastsættelsen af straffen i konkrete straffesager vil fortsat bero på domstolenes vurdering af de konkrete omstændigheder i straffesagen og skal således fortsat ske i overensstemmelse med de almindelige strafudmålingsprincipper.

Eksempel 1 – tricktyveri:

To personer begår tricktyveri ved uberettiget at få adgang til et privat hjem – f.eks. under påskud af at være fra sundhedsmyndighederne og skulle vejlede en borger om COVID-19 – hvorved der stjæles værdier for i alt 1.500 kr. fra hjemmet. Et sådan tilfælde vil udgøre indbrudstyveri efter straffelovens § 276 a og vil som udgangspunkt påstås henført under straffelovens § 285 med påstand om fængselsstraf i omegnen af 40 dage i førstegangstilfælde.

Med lovforslaget forudsættes det, at strafniveauet for en sådan lovovertrædelse som udgangspunkt vil skulle være omkring 80 dages fængsel, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 2 - indbrudstyveri:

En person skaffer sig uberettiget adgang til et apotek, en lægepraksis eller et hospital og stjæler håndsprit til en værdi af 1.500 kr. Et sådant tilfælde vil udgøre indbrudstyveri efter straffelovens § 276 a og vil efter retspraksis som udgangspunkt i førstegangstilfælde blive sanktioneret med fængsel i omkring 30 dage.

Med lovforslaget forudsættes det, at strafniveauet for en sådan lovovertrædelse som udgangspunkt vil skulle være omkring 60 dages fængsel, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 3 – simpelt tyveri:

En person stjæler håndsprit fra f.eks. et apotek, en lægepraksis eller et hospital til en værdi af i alt 200 kr. Et sådant tilfælde vil udgøre tyveri efter straffelovens § 276 og vil som udgangspunkt skulle sanktioneres med en bøde på 500 kr., som er mindstebøden efter straffelovens § 287.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle udmåles en kortere fængselsstraf, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 4 – butikstyveri af håndsprit i gentagelsestilfælde:

En person stjæler håndsprit fra et supermarked til en værdi af i alt 200 kr. Personen er tidligere dømt for et lignende tilfælde af tyveri af håndsprit. På baggrund af forbrydelsens karakter samt udbyttet, vil et sådant tilfælde efter Rigsadvokatens umiddelbare vurdering i praksis blive sanktioneret med en bøde på 500 kr., som er mindstebøden efter straffelovens § 287.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle udmåles en kortere fængselsstraf, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 5 – butikstyveri af større mængde håndsprit:

En person stjæler et større parti håndsprit fra f.eks. et supermarked til en værdi af ca. 20.000 kr. Straffen for simple tyverier, herunder butikstyverier, fastsættes som udgangspunkt efter straffelovens § 285, hvis det stjålne værdi overstiger 8.000 kr. Et tilfælde som det nævnte vil efter Rigsadvokatens umiddelbare vurdering i retspraksis i førstegangstilfælde blive sanktioneret med fængsel i omegnen af 10-14 dage.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle udmåles en fængselsstraf på 20-30 dage, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 6 - bedrageri:

En person går ind på f.eks. et apotek eller en lægepraksis, hvor den pågældende – under påskud af at komme fra f.eks. sundhedsmyndighederne – får udleveret håndsprit for en værdi af i alt 7.000 kr. Et sådant tilfælde vil udgøre bedrageri efter straffelovens § 279 og vil som udgangspunkt skulle sanktioneres med en bøde på 5.000 kr.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle udmåles en kortere fængselsstraf, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 7 – phishing (bedrageri):

En borger modtager en e-mail, der fremstår som sendt fra sundhedsmyndighederne, hvor borgeren anmodes om at hjælpe med at afdække et mørketal for COVID-19-tilfælde ved at logge ind med NemID, og her oplyse om pågældende har haft symptomer på COVID-19. Nem ID oplysningerne sælges efterfølgende til en tredjeperson, som bruger dem til optage kviklån for i alt 1.500 kr. Optagelsen af kviklånet vil udgøre bedrageri efter straffelovens § 279 og vil efter praksis kunne sanktioneres med fængselsstraf i omegnen af 7-20 dage i førstegangstilfælde.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle fastsættes en fængselsstraf på mellem 14-40 dage, der som udgangspunkt bør være ubetinget.

Eksempel 8 – hæleri:

En person modtager eller køber håndsprit til en værdi af 1.100 kr., som den pågældende bestemt formoder er fremskaffet på ulovlig vis. Et sådant tilfælde vil udgøre hæleri efter straffelovens § 290 og vil som udgangspunkt skulle sanktioneres med en bøde på 2.000 kr.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle ske en fordobling af bøden til 4.000 kr.

Eksempel 9 – Svig med offentlige midler:

En erhvervsdrivende afgiver urigtige eller vildledende oplysninger i forbindelse med en ansøgning om støtte fra en hjælpepakke, hvorved den erhvervsdrivende får udbetalt støtte svarende til 1 mio. kr. fra danske myndigheder. Et sådant tilfælde vil

udgøre svig med offentlige midler efter straffelovens § 289, stk. 1 og vil efter Rigsadvokatens vurdering som udgangspunkt skulle sanktioneres med fængselsstraf på omkring 1 år.

Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover for en sådan overtrædelse som udgangspunkt vil skulle fastsættes en fængselsstraf på 4 år.